

УДК 78.071.1:78.036.9:781.6 “19”

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/42-2-5>

Лідія НОВОХАТЬКО,
orcid.org/0000-0001-5085-8978
здобувач кафедри теорії музики
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
(Київ, Україна) lidiya.new@gmail.com

ФОРМУВАННЯ КОМПОЗИЦІЇ «`ROUND MIDNIGHT» ПРОТЯГОМ ТВОРЧОГО ШЛЯХУ ТЕЛОНІУСА МОНКА

Творчість Телоніуса Монка насичена великою кількістю авторських композицій, які формують портрет композитора і виконавця в історії джазу. Окремо можна виділити жанр балади, якому Телоніус Монк приділяв увагу все життя. Найвидатнішою серед балад є всесвітньовідома «`Round Midnight» – композиція, яку можна віднести до раннього періоду творчості піаніста і яка стала відображенням життєвих подій і обставин, а також музичного оточення Т. Монка в 40-ві роки ХХ століття. Ця стаття присвячена вивченню та порівнянню фактів, історичних подій та звернень композитора до композиції з різними музикантами, аналіз записів на різних лейблах.

Балада «`Round Midnight» відіграла в долі композитора дуже важливу роль. Саме завдяки першому запису почалася його дружба з баронесою Паннонікою де Кьонігсвартер, яка тривала все життя музиканта, а написана балада в період, коли Телоніус Монк поєднався з натхненням свого життя – дружиною Неллі Сміт. «`Round Midnight» – стала частиною історії, яка безпосередньо асоціюється з багатогранною творчістю неординарного композитора і виконавця Т. Монка. Він виконував її як сольо, так і у різних складах музикантів протягом усього творчого шляху. Формування балади «`Round Midnight» відбувалося поступово не тільки у творчості композитора, але й завдяки виконавцям, які брали тему в свій репертуар. Незважаючи на безліч варіантів виконання твору, класичною залишається форма теми Т. Монка, його гармонійна основа (хоча і в сучасних аранжуваннях виконавці більше експериментують), часто використовують вступ і заключення, що створив Дізі Гіллеспі в 1946 році. Т. Монк завжди використовував його вступ. Завершення також нерідко виконувалося композитором, хоча і не завжди. Становлення балади, підхід до виконання, мислення і навіть зовнішні чинники, які вплинули на створення, стали елементами успіху однією з найбільш популярних тем в джазі. Багато музикантів її досі й беруть до репертуару, записують в нових аранжуваннях і навіть у нових жанрах. Балада стала джазовим всесвітньовідомим стандартом.

Ключові слова: творчість Т. Монка, балада, джаз, Round Midnight, авторська композиція.

Lidiya NOVOKHATKO,
orcid.org/0000-0001-5085-8978
Candidate at the Department of Music Theory
Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music
(Kyiv, Ukraine) lidiya.new@gmail.com

FORMATION OF THE COMPOSITION “`ROUND MIDNIGHT” IN THE COURSE OF THELONIOUS MONK’S CREATIVE CAREER

Thelonious Monk’s creative work primarily consists of the author’s compositions that form a portrait of the composer and performer in the history of jazz. Monk often turned to the genre of the ballad and his ballad «`Round Midnight» was one of the most popular songs in the world. Many musicians include it in the repertoire, record it in new arrangements and even in new genres. Therefore, a study of how the composition was shaped in the course of the composer and performer Thelonious Monk’s creative work is of particular relevance.

The purpose of the article is to collect, study, and compare the facts concerning the factors that influenced the formation of «`Round Midnight» in T. Monk’s work. The ballad was created in the early period of the jazz pianist’s career and was performed throughout his life, which allows the researcher to trace the formation of the musical work (form elements), the influence of the musical environment in the 40s and the specifics of working with different musicians while recording albums in the studio, at concerts.

«`Round Midnight» was created during the formation of the bebop style. Many historians consider Monk to be the one of the fathers of this style along with other important musicians. The analysis of the musical-thematic material makes it possible to identify the key features of the new style and a somewhat unusual way of the composer’s work with them.

«`Round Midnight» played a very important role in the composer’s destiny. His friendship with Baroness Pannonica de Koenigsvarter began thanks to the first recording of the ballad. This friendship continued throughout his whole life. Moreover, the ballad was written during the period when Thelonious Monk found his muse, his wife Nelly Smith.

«Round Midnight» became a part of the story, which is directly associated with the multi-faceted work of the extraordinary composer and performer T. Monk. In **conclusion**, its formation, the approach to the performance, creative thinking, and even the factors that influenced the creation became the elements of success of one of the most recognizable jazz themes.

Key words: Thelonious Monk, ballad, jazz, Round Midnight.

Постановка проблеми. «Round Midnight» – авторська композиція Телоніуса Монка, яка здобула всесвітню популярність. Вивчення її становлення, формування і факторів впливу у розвитку джазу становлять основний інтерес, тому основною проблемою є музикознавче дослідження впливу процесу створення (запису) балади на її форму (створення усталеної композиції). Дослідження процесу створення «Round Midnight» показує, що в джазі момент запису є принциповим. Він впливає на форму і специфіку інтонування.

Аналіз досліджень. Серед літератури про Т. Монка зустрічається більше монографій біографічного характеру. Так, праця Робіна Келлі (Robin Kelley) досить вичерпна монографія, яка містить біографічні дані щодо найменших подій із життя Т. Монка. Автобіографія Майлза Девіса (Miles Davis: The Autobiography) допомогла простежити специфіку співробітництва двох визначних музикантів у роботі над «Round Midnight» («Біла опівночі»), та для статті мала лише епізодичний фактаж у відносинах певного періоду.

Нарис Д. Коллієра (James Collier) – допоміг зрозуміти світогляд музикантів і термінологічно визначити характеристику певних стилів у джазі в середині ХХ сторіччя. Цей нарис став гарним підґрунтям для початку аналізу музичного матеріалу.

Матеріал у www.jazzdisco.org дає досить вичерпну інформацію у хронологічному порядку всіх записів у дискографії Телоніуса Монка, Діззі Гіллеспі та інших джазових музикантів.

Сукупність цих та інших джерел, а також записів Т. Монка дали змогу провести дослідження, хронологічно зіставити всі фактори впливу на формування музичного матеріалу, виконавського підходу у історичному контексті життєвого шляху Т. Монка.

Мета статті – проаналізувати процес створення «Round Midnight» і дослідити можливі перетворення джазової композиції у творчості Т. Монка.

«Round Midnight» – найбільш популярна авторська композиція Т. Монка, яка й досі виконується музикантами зі всього світу. «Round Midnight» зіграла в долі композитора дуже важливу роль: саме завдяки цьому запису почалася його дружба з баронесою Паннонікою де Кенігсвартер

(Pannonica de Koenigswarter), яка тривала все життя музиканта, і написана в період, коли Т. Монк знайшов свою музу – дружину Неллі Сміт (Nellie Smith)¹.

Історія балади починається з того, що в кінці літа 1943 року Т. Монк створив баладу, яка з'явилася як результат довгої роботи над однією імпровізацією. Згодом молода співачка і піаністка Тельму Елізабет Мюррей (Thelma Elizabeth Murray) написати слова до мелодії. Вона назвала баладу «I Need You So» («Ти потрібна мені»). Під цією назвою Т. Монк зареєстрував композицію 24 вересня 1943 року. На жаль, текст і назва твору так і не були використані, буквально через декілька місяців балада була відроджена в новій тональності, і Т. Монк їй дав назву «Round Midnight».

22 серпня 1944 року відбувся перший запис «Round Midnight». Цікаво, що записана вона не Т. Монком. Джазовий піаніст і друг Бад Пауелл (Bud Powell) грав в той час в оркестрі трубоча Куті Вільямса (Cootie Williams's Orchestra) і багато працював з Т. Монком. Б. Пауелл вважав, що балада «Round Midnight» повинна увійти в репертуар оркестру. К. Вільямс погодився висунувши умову, що допише одну частину. Насправді, в композиції вже була друга частина: A A1 B A2

К. Вільямс написав третю частину – восьми-тактову інтерлюдію. Він стверджував, що розглядав аранжування з Монком і погодив його.

Форма балади:

Вступ (3 акорди) A A1 B A2 C (Cootie Williams) A3 Кода (2 такти).

У виконанні оркестру Куті Вільямса мелодію балади виконує труба, частина C (яка була написана К. Вільямсом) грається на tutti (всім оркестром) і має загальний характер (для тих хто знайомий з яскравою композиторською і виконав-

¹ У 1943 році Монк зустрів Неллі Сміт, яку знав з 15-річного віку, вона повернулася з Південної Флориди після першого року навчання в коледжі. Ця зустріч стала доленною для Монка, адже фактично саме після неї він визначив Неллі Сміт як музу, яка підтримувала і слугувала опорою і натхненням все життя музиканта. І в цей же період, в кінці літа 1943 року, Монк створив баладу, яка з'явилася як результат довгого пошуку, роботи над імпровізацією яка в стала твором.

² 1951 році баронеса – Панноніка де Кенігсвартер (Pannonica de Koenigswarter) меценат, яка допомагала багатьом джазовим музикантам, вперше почула блюнотовську платівку з композицією «Round Midnight» Телоніуса Монка і була вражена красою балади і майстерністю виконання.

ською мовою Т. Монка, відчувається, що ця частина написана не автором, але вона витримана в традиціях пісень для бендів, як і дещо рондо-подібна форма). Також темп і стиль виконання повертає «Round Midnight» до ери свінгових біг-бендів 30–40-х років, які ще мали досить велику популярність. У такій інтерпретації важко усвідомити новизну мови Т. Монка, його індивідуальність. Таким чином композиція була виконана лише раз і частина К. Вільямса більше ніколи не виконувалася іншими музикантами, але, незважаючи на це, К. Вільямс став співавтором «Round Midnight».

Ще одним співавтором балади пізніше став Берні Ханіген, який написав текст, зареєстрований під назвою «Grand Finale» («Гранд фінал»). Незважаючи на те, що версія з такою назвою так і не була записана, його текст виконують всі вокалісти донині, використовуючи назву «Round Midnight».

Наступна студійна версія також була записана не Т. Монком. 7 лютого 1946 року Діззі Гіллеспі (Dizzy Gillespie) записав серед інших композицій і «Round Midnight». До форми балади він додав свій вступ на вісім тактів і дев'ятитактове закінчення. Ці частини стали настільки популярними, що сам Т. Монк зробив їх майже невід'ємними частинами композиції в своїх виступах.

У 1947 році Телоніус Монк вперше зробив запис «Round Midnight» на студії Blue Note. Як згадував засновник лейблу Альфред Лайон (Alfred Lion): «Монк був дуже оригінальний, і його композиції були настільки сильними і новаторськими, що я хотів записати їх всі» (Cook R., 2003: 26). Монк обрав для запису склад квінтету. Ритм-секцію склали барабанщик Арт Блейкі (Art Blakey) і басист Боб Пейдж (Bob Paige). Також були запрошені: трубач Джорж Тейт (George Taitt) і саксофоніст Сахіб Шихаб (Sahib Shihab).

Таким складом за один день квінтет записав чотири авторські композиції Т. Монка, серед них і дві балади: «Monk's Mood» («Настрій Монка») і «Round Midnight». Обидві п'єси були записані з першого дублю.

Зважаючи на важливість першого запису «Round Midnight» у виконанні композитора, необхідно більш детально проаналізувати музичний матеріал балади.

Коли композиція «Round Midnight» мала назву «I need you so», вона ще була у тональності *до мінор*. Пізніше тональність змінилася, але, що характерно для Т. Монка, трактувати її можна неоднозначно, і як *мі-бемоль мінор*, і як *соль-бемоль мажор*.

Проаналізувавши музичний матеріал і тематизм композиції, визначена класична двочастинна репризна форма:

A A₁ B A₂
8 8 8 8

Така форма типова для більшості джазових композицій.

До аналізу композиції важливо відзначити, що більшість бібопових музикантів під час створення і виконання музики мислять вертикально, а не горизонтально (Т. Монк поєднує вертикальне і горизонтальне). Крім того, саме завдяки бібопу музиканти почали користуватися настройками (використовувати 9, 11, 13 акордів), і що особливо характерно для цього стилю – альтерування ступенів (частіше це п'ята і дев'ята в акорді). Якщо ж підсумувати вище зазначене, збираючи разом всі ступені, які у використанні, виходять лади (фактично, горизонтальний прийом мислення).

Intro. Т. Монк використовує вступ до «Round Midnight», який був написаний Діззі Гіллеспі. У цих восьми тактах закладається не тільки інтонаційне мелодійне зерно, а й передбачається гармонійний принцип композиції. Також, як це і відчувається в темі, у вступі є відчуття поділу по два такти. У мелодійній лінії це виражається як фразохвиля (вгору-вниз) – перший такт (присутній фрігійський лад від *ре*) і як фраза-запитання – другий такт (використовується міксолідійській *ля-бемоль*). Така секвенційність (з кроком на тон вниз) має три ланки (по два такти), в третій ланці найбільш відчувається інтонаційне наближення до першої фрази теми (п'ятий такт).

Вже у вступі присутній максимально різноманітний ритмічний малюнок, де як основа – тріолі шістнадцятих і восьмих, а також внутрішньотактова синкопа («зависання» між другою і третьою долями в чотирьохдольному розмірі, заліговані ноти на вершині фрази). Також підкреслюється відсутність сильної долі на початку кожної фрази (що постійно зустрічатиметься і в мелодії в частині А). Т. Монк ніби дає насолодитися фарбами акорду, який виступає на сильній долі вперед, за рахунок паузи в мелодії. Важливо підкреслити і гармонійний розподіл по два такти у вступі. У ланці секвенції повтор двох функцій II–V, в першій ланці по *соль мінор*, в другому – *фа мінор*, третя ланка – *мі-бемоль мінор*. Розв'язання кожної домінанти неоднозначне, адже розв'язання одночасно стає і початком нового відхилення. Такий принцип, як «зависання», невирішеність, підтримує гармонійну концепцію всієї композиції. Останні два такти вступу зупиняються на домінанті (при тракту-

ванні по *мі-бемоль мінору*), яка все ж вирішиться в тоніку (перша доля теми).

В *основній частині* А Т. Монк розвиває двотактове формування і розподіл фраз. Початок кожної фрази в мелодії – це висхідний рух шістнадцятими з другої долі (перший, третій і п'ятий такти). Якщо в першому такті це фактично рух по квартсекстакорду *мі-бемоль мінор сі-бемоль-мі-бемоль-фа-сі-бемоль* (із затриманням *фа*, яка розв'язується на зупинці шістнадцятих на чверті з точкою *соль-бемоль*), то другій і третій фразі – це хід по септакордам вгору. Третій такт – *мі-бемоль-соль-бемоль-сі-бемоль-ре-бемоль* (але якщо розглядати за однаковим принципом, як і першу фразу, то *ре-бемоль* – це затримання до ноти *до*, що перетворює септакорд в мінорний квінтсекстакорд зі зниженою V ступеню). П'ятий такт – *ля-бемоль-до-бемоль-мі-бемоль-соль-бемоль* (аналогічне затримання *соль-бемоль-фа*). Гармонійною точкою відліку стає наявність тоніки на сильній долі першого такту ($E \flat m$), після чого, композитор ніби намагається піти з тональності, все ж залишаючись в ній, але не приводячи до тоніки.

У першому такті бас рухається по півтонах вниз від тоніки, закінчуючи фразу в другому такті як відхилення в *соль-бемоль мажор* (або якщо трактувати по *соль-бемоль мажор* в гармонії II–V $A \flat m9 - D \flat 7$), але домінанту по *соль-бемоль мажор* Т. Монк веде в VI ступінь, тим самим повертаючи з відхилення до тоніки композиції або відхиляючись в *мі-бемоль мінор*. У редакторській примітці транскрипції композиції «Round Midnight» є інше розшифрування акорду $E \flat m6$ (перша частина третього такту). «Зараз в термінології $m7 \flat 5$ це те, що раніше називали мінорним секстакордом з секстою в басу. На сильній долі третього такту частини А в «Round Midnight» стоїть $E \flat m6$ з басом *мі-бемоль* (підтвердження в записі Т. Монка). Зараз найчастіше в басу беруть *до*, таким чином роблячи $Cm7 \flat 5$ »².

Друга фраза мелодії в 4 такті завмирає на напівтоновому сходженні мелодії чвертями. У цьому такті статичний рух мелодії і ритму максимально піддається різним варіаціям і імпровізаціям при виконанні. Гармонізація такого ходу запропонована двома варіантами: 1) $F7-B \flat sus-B \flat m7-A7 \flat 5$; 2) $Bm7-E7-B \flat m7-E \flat 7$. Між лініями двох варіантів гармонізації тритоновая відстань. У першому варіанті ланцюжок септакордів побудована за принципом II–V по *es-moll* II–V (але не чиста V, а тритоновая заміна $A7 \flat 5$) по *ля-бемоль мажору*.

Другий варіант септакордового ланцюжка також II–V–II–V, але по *ля мажору* і *ля-бемоль мажору*. У п'ятому такті з'являється *ля-бемоль мінор*, який вже з'являвся у другому такті, як II до *соль-бемоль мажору*. У цьому такті точно така ж гармонійна зв'язка $A \flat m7 - D \flat 7$, яку також можна трактувати, як II–V по *соль-бемоль мажору*. Але в шостому такті замість *соль-бемоль мажору* береться *мі-бемоль мінор* ($E \flat m-A \flat 7 \flat 5$ і одночасно це II–V по *ре-бемоль мажору*). Третя мелодійна фраза призводить до першої вольти – в мелодії інтонація-запитання VII–V (типово, що при свободі виконання така інтонація не завжди наявна, мелодія піддається трансформації, що характерно для джазу) в гармонії домінанта, у другій вольті (частина A_1) — відповідь, призводить до тоніки *мі-бемоль*.

Середня частина В – Т. Монк ніби працює над заданим питанням і отриманою відповіддю в частинах А і A_1 . Бачимо ритмічну і мелодійну схожість (а також гармонійну) між другою вольтою і першими двома тактами фрази В (як розвинений мотив у фразу), і така ж подібність між першою вольтою і другою двотактовою фразою В (ідентичні мелодійні лінії і гармонізація).

Кульмінація композиції знаходиться в чотирьох тактах середньої частини. Мелодія зупиняє речитативність, «крокує» половинками, створюючи впевнену, водночас спокійну і рівну, але і за рахунок контрастного ритму, яскраву з рухом кульмінацію. У мелодії *до-бемоль-сі-бемоль-соль-бемоль-фа-бемоль-мі-бемоль-ре-бемоль-до-бемоль-сі-бемоль*, по відношенню до акордів *сі-бемоль* – це 11 у $Fm7$, *соль-бемоль* – це та сама альтерована квінта у акорді $Cm7 \flat 5$, *мі-бемоль-ре-бемоль* – нони у $D \flat 9$ і $C \flat 9$. Це досить важлива характерна риса, як для стилю так і для Монка, вживання розширених функцій акорду не тільки у акордах, але й в мелодії. А таку ритмічну мелодійну статистику композитор вже тематично передвіщав в мелодії частини А (т. 4).

A_2 – це реприза, ідентична A_1 з зупинкою на другій вольті в першій частині.

У цьому запису Т. Монк з квінтетом після теми грає восьмитактову імпровізацію на гармонію частини А. Завершення він не використовує.

Незважаючи на те, що записана версія «Round Midnight» стала з роками класикою, рецензії на альбом не були схвальними.

Наступною версією запису «Round Midnight» став сольний виступ на радіо. 7 червня 1954 року у Франції після успішного концерту, Т. Монка запросили записати кілька композицій, серед яких він також виконав і «Round Midnight». Так з'явилася

² Cardenas S. Thelonious Monk fake book, C Editions, Milwaukee, Hal Leonard Corporation, 2002. p. 83.

версія сольного виконання з імпровізацією на півтора квадрата (A-A₁-B-A₂-B-A₂), а також вступом і заключенням (написаними Дізі Гіллеспі). Це виконання «Round Midnight» видано у Франції на альбомі "The Prophet" ("Portrait of an Ermite").

Хотілося б звернути увагу на виконання «Round Midnight», записане в 1955 році на джазовому фестивалі в Ньюпорті. 17 липня Т. Монк зіграв короткий сет з квінтетом (Т. Монк, Зут Сімс, Джеррі Малліген, Персі Хіт і Конні Кей). Трубаач Майлз Девіс (Miles Davis) приєднався до бенду Т. Монка в останню мить. Ньюпортську версію «Round Midnight» особливо цікаво розглянути, адже за деякими джерелами саме під керівництвом Т. Монка десять років тому Девіс вчився грати цю тему.

У 1945 Майлзу Девісу дуже сподобалася тема «Round Midnight». Тому щовечора після репетицій він питав композитора, чи правильно він її грає. Найчастіше Т. Монк відповідав негативно. Тому коли М. Девіс отримав схвальну відповідь від композитора, це стало справжньою перемогою. «Це одна з найважчих речей. «Round Midnight» грати зовсім нелегко – там суцільні струмочки, які треба зібрати воедино. Потрібно було чути всі акорди, всі переходи, а також верхній регістр. ... Ця мелодія давалася мені насилу тому, що потрібно було розібратися в складних гармоніях. Потрібно було їх чути, грати і при цьому імпровізувати таким чином, щоб Монк міг чути тему» (Девіс М., 2005: 96). Здавалося б, після такої співпраці музиканти повинні були досягти повного взаєморозуміння при виконанні цієї теми в Ньюпорті. «Round Midnight» була виконана зі вступом і завершенням, тему провів М. Девіс, а Т. Монк зіграв імпровізацію на один квадрат.

Майлз Девіс згадував: «Я зіграв її з сурдиною, і публіка збожеволіла від захвату. Це було щось. Мені аплодували стоячи. Я зійшов зі сцени як король» (Девіс М., 2005: 248). Та Т. Монк вважав, що М. Девіс не так виконав композицію, між музикантами виникло непорозуміння.

Незважаючи на усталену форму композиції, багаторазові виконання на концертах і в студії, Т. Монк постійно знаходився в пошуку. Яскравий приклад тому «Round Midnight» в альбомі «Thelonious Himself». Альбом був записаний на Reeves Sound Studios в дві сесії – 5 і 16 квітня 1957 року. В кінці першої сесії була записана «Round Midnight».

Незважаючи на те, що Т. Монк вже записав версію без супроводу 1954 року, на альбомі «Thelonious Himself» він поставився до неї як до щойно створеної композиції. Результатом таких

пошуків став дубль у студії, де піаніст протягом 22 хвилин, грає «роздуми» на тему, з фальстартом, невіршеними каденціями і творчими подорожами без завершення. У якийсь момент після невдалого важкого пасажу він зупинився і сказав: «Я не можу зробити це правильно, я повинен позайматися над цим» (фраза з запису). Звичайно, така версія балади була записана не для релізу на альбомі.

Цей варіант «Round Midnight» – результат творчого пошуку Монка і яскравий приклад його сольного музикування в студії. Важливо зазначити, що продюсер Оррін Кіпньюз (Orrin Keernews) хотів записати не тільки фінальний варіант треку, але й пошуки піаніста, як процес мислення творчої особистості. Говорячи про обраний варіант, потрібно відзначити гамоподібні пасажі, зіграні поза ритмічного часу композиції, абсолютна темпову свободу, через що дійсно відчувається стан постійного пошуку наче потрібних нот. Здається, що Монк сів за інструмент позайматися. Слухач відчуває, як у виконавця і автора народжуються ідеї в цю хвилину, деякі з них розкриваються, інші залишаються покинутими. Але саме в такій, дещо імпровізаційній версії і відчувається стиль піаніста. У більш пізньому виданні альбому на CD присутні не тільки фінальна версія, але і 22 хвилини з процесу її створення в студії.

Розмірковуючи над метроритмом Т. Монка, який, як і постійне використання секунд і тритонів, відносяться до основних рис стилю гри піаніста, згадується вислів його друга Пола Бейкона (Paul Bacon) (дизайнера обкладинок для книг і джазових платівок): «Монк мав ритм, схожий з плескотом океанських хвиль – неважливо, наскільки раптово або незрозуміло це звучало, але всі його маленькі знахідки «качали» в будь-якому випадку». Пол Бейкон вірив, що основна сила Монка у використанні «простору» в музиці, в його концепції ритму. «Він грав рифи, які були старіші, ніж Банк Джонсон» (Kelley D. G. Robin, 2009: 137). Це досить влучне спостереження.

Ідеї, що накопичилися під час роботи над «Round Midnight» для альбому «Thelonious Himself», стали поштовхом для подальших записів, які з'являлися одна за одною на більш пізніх альбомах Телоніуса Монка. Серед них:

- 1957 Mulligan Meets Monk (Riverside)
- 1958 Misterioso (Riverside)
- 1960 Thelonious Monk Quartet Plus Two at the Blackhawk (Riverside)
- 1964 Live at the It Club (Columbia, released at 1982)
- 1964 Live at the Jazz Workshop (Columbia, released at 1982)

1968 Monk's Blues (Columbia, «`Round Midnight» bonus-track)

Як бачимо, студійні записи «Mulligan Meets Monk» і «Monk's Blues» обрамляють цей період. Решта були зроблені в клубах, так звані «лайви»³.

Ідея запису альбому «Mulligan Meets Monk» належить Оррину Кіпньюзу. Т. Монк і Джеррі Малліген (Gerry Mulligan) були близько знайомі, і О. Кіпньюз подумав, що зустріч таких особистостей в студії може стати плідною співпрацею. Альбом був записаний на Reeves Sound Studio 12 і 13 серпня.

У цьому аранжуванні «`Round Midnight» вже відчувається усталена форма композиції: використовується вступ і завершення, форма теми зберігається незмінною, особливої глибини звучання додає тембр баритон-саксофона Д. Маллігена.

Наступне виконання «`Round Midnight» було записано квартетом під час виступу в червні 1957 року в клубі «Five Spot». У цьому клубі Т. Монк почав виступати, коли йому повернули кабаре-кард (посвідчення, що дозволяло виступати в закладах, клубах артистам і музикантам). Після вступу тему «`Round Midnight» проводить тенор-саксофоніст Джонні Гріффін (Johnny Griffin), Т. Монк доповнює композицію збалансованим соло, завершення відсутнє.

Наступним альбомом для Ріверсайда (Riverside) став запис, зроблений в клубі Блекхок (Blackhawk). О. Кіпньюз запросив до складу тенор саксофоніста Гарольда Ленда (Harold Land) і трубача Джо Гордона (Joe Gordon), музикантів групи Шеллі Манна (Shelly Manne). Але, на жаль, співпраця не вийшла. Ш. Манн і Т. Монк не змогли порозумітися, і продовжувати роботу було неможливо. Ш. Манн покинув запис, а Т. Монк погодився зробити запис з Г. Лендом і Д. Гордоном, за барабани сів Біллі Хіггінс (Billy Higgins). Так записали ще одну вдалу версію «`Round Midnight». Т. Монк дав можливість зіграти розгорнуті імпровізації саксофоністу Чарлі Раузу, Джо Гордану, Гарольду Ленду, наполегливим контрапунктом проходили через всю композицію ритмічні фігури Біллі Хіггінса по бас-барабану, а в заключенні по тому. Авторитетний джазовий журнал DownBeat дав альбому 4,5 зірки з 5. Пізніше невидана версія з Шеллі Манном з'явилася на The Complete Riverside Recordings.

«Live at the It Club» і «Live at the Jazz Workshop», записані 31 жовтня і 3 листопада в 1964 році.

³ Термін використовується до записів, що створюються під час виступу наживо

У цих клубах на концертах «`Round Midnight» була зіграна одним і тим же квартетом: Телоніус Монк, Чарлі Рауз (Charlie Rouse), Леррі Гейлс (Larry Gales), Бен Райлі (Ben Riley). Обидві версії «`Round Midnight» виконані в досить рухливому темпі для балади і мають схожу форму: використані вступ і завершення, тему проводить Ч. Рауз, грає імпровізацію на один квадрат, після чого слідує імпровізація Т. Монка, а потім повернення до теми.

Сольне виконання «`Round Midnight» увійшло в якості бонус-треку до альбому «Monk's Blues» (1968). Композиція залишена в альбомі з фальстартом. Темп в порівнянні з попередніми записами прискорився. Граючи сольо, Т. Монк отримує більше свободи, хоча виконання має чіткий ритм, який тримає страйдова форма акомпанементу.

«`Round Midnight» була виконана в грудні 1969 року, коли Монк виступив в Парижі в телевізійній студії, без сайдменів (грав сольо) і без аудиторії. Відео було видано в серії Джазові ікони (Jazz Icons. Thelonious Monk. Live in France 1969). «`Round Midnight» Т. Монк починає з традиційного вступу. Тему, імпровізацію і повторення теми насичує усіма елементами страйду: акомпанементом (бас-акорд, бас-акорд, рівно по долям), який використовує з першого по четвертий такт середнього розділу; блискучими технічними пасажами (використовує їх як зв'язки, коли мелодія балади «завмирає»), тремоло. В кінці балади на темі сильно зміщує темп вперед і зупиняється на сьомому-восьмому тактах, фактично перед завершенням, в якому також обов'язково виконує гамоподібний пасаж. Сольне виконання, як і раніше, дає Т. Монку повну свободу.

У 1971 році Джордж Вейн (George Wein) вирішив поновити ідею створення Giants of Jazz «Webop All-Stars» (Джазові гіганти «Зірки бібопу») (початок якої було покладено в 1967 році під час джазового фестивалю у Нью-порті). Тур тривав два місяці. Протягом туру було зроблено безліч записів Giants of Jazz на радіо і телебаченні, бутлеги (піратські концертні записи) і офіційні записи. Серед них зберігаються в архівах (у тому числі особистих) записи в: Мельбурні, Мілані, Парижі, Празі, Роттердамі, Белграді, Берліні, Беблінгене, Копенгагені і Лондоні. За час цієї подорожі у групи склалася своя програма, де кожна з композицій вигідно презентувала одного з музикантів (як би більше розкриваючи, представляючи його публіці). Незважаючи на спроби внести в репертуар кілька композицій Монка, все-таки

найбільш вирашною залишилася вже відома балада «Round Midnight».

У жовтні-листопаді 1972 року Giants of Jazz відправляються в європейське турне: 16 міст за 22 дні. Серед бутлегов (Bootleg Series) знайдено також запис, зроблений на концерті в Брюсселі (Бельгія) 25 жовтня 1972 (початок туру) балади «Round Midnight».

Також серед бутлегов (Bootleg Series) знайдено запис, зроблений 3 липня 1975 року в Лінкольн центрі. Це був концерт Newport in New York. Монк виступив зі своїм сином («Tootie» Monk), який був за барабанами, на тенор-саксофоні був Пауль Джеффрі (Paul Jeffrey), бас – Ларрі Рідлі (Larry Ridley).

Підсумовуючи цей період, варто зазначити, що виконання «Round Midnight» знайдені серед неофіційних концертних записів (бутлегів) – яскраві приклади, як рання авторська балада стала візитівкою композитора і виконавця і виконувалася їм протягом життя, навіть у пізній період творчості.

Формування стандарту «Round Midnight» відбувалося поступово, завдяки виконавцям, які брали тему в свій репертуар. Незважаючи на безліч варіантів підходу до виконання стандарту, класичної залишається форма теми Телоніуса Монка, гармонійна основа, прижилися і стали часто виконуваними вступ і заключення, що створив Дізі Гіллеспі в 1946 році. Т. Монк завжди використовував його вступ. Завершення також часто виконувалося композитором, хоча і не у всіх варіантах.

З розглянутих прикладів жодного разу не зустрічається варіант, який би Т. Монк доповнив іншим вступом або заключенням.

Записаний в співавторі Куті Вільямс доповнив композицію ще однією частиною. Він увіковічив своє ім'я в авторських правах, але його композиційне рішення не було прийнято виконавцями, і в такому вигляді «Round Midnight» була зіграна лише одного разу його оркестром.

Ніколи не виконувалися слова до теми, написані Тельмою Мюррей. А ось текст Берні Ханігена виконується вокалістами з усього світу. «Round Midnight» не тільки одна з найбільш виконуваних тем Монка, а й композиція, з якою пов'язано багато містичних історій. Деякі виконавці побоюються її брати до репертуару і, наприклад, на конкурсі Телоніуса Монка рідко зустрічаються музиканти, які обирають «Round Midnight» в якості обов'язкової теми композитора. Незважаючи на всі домисли, в житті піаніста з «Round Midnight» було пов'язано лише народження чогось нового (любви, дружби і звичайно, музики).

Висновок. Дослідження процесу створення «Round Midnight» показує, що в джазі момент запису є принциповим. Він впливає на форму і специфіку інтонування. Також зроблений аналіз акцентує важливість лейблу для створення композиції, що показово саме для джазової музики. Історія «Round Midnight» засвідчує, що момент запису композиції і стає основним текстом цього твору. А саме нотний текст – лише один з варіантів «зашифрування» музичного твору у джазі.

Таблиця 1

Порівняння різних варіантів балади

«R M» з завершенням	«R M» без завершення
Miles Davis «Round About Midnight» (Legacy Edition, 2 CD, 1956)	Genius of Modern Music, Vol. 1 (Blue Note, 1951)
Thelonious Himself (Riverside, 1957)	Thelonious Monk in Paris (Portrait of an Ermite) (1954)
Mulligan Meets Monk (Riverside, 1957)	Newport Jazz Festival (1958)
At the Blackhawk (Riverside, 1960)	Misterioso (Riverside, 1958)
Live at the It Club (Columbia, 1964 released at 1982)	Monk's Blues (Columbia, 1968; bonus-track)
Live at the Jazz Workshop (Columbia, 1964 released at 1982)	
Запис концерту на телебаченні в Осло (Норвегія, 1966)	
Newport Jazz Festival (1967)	
Jazz Icons. Thelonious Monk. Live in France (1969)	
Giants of Jazz (Copenhagen, 1971)	
Giants of Jazz (Brussels, 1972)	
Newport in New York (1975)	

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аускern Л. Pannonica de Koenigswarter – Баллада о джазовой баронессе // Jazz-квадрат. 2000. 1 января // URL: <http://jazzquad.ru/index.pl?act=PRODUCT&id=68> (дата обращения: 18.12.2018).
2. Барбан Е.С. Джазовые портреты. Санкт-Петербург: Композитор-Санкт-Петербург, 2006. 304 с.
3. Верменич Ю.Т. Джаз. История. Стили. Мастера. 2-е издание. Санкт-Петербург : Планета Музыки, 2009. 608 с.
4. Девис М. Автобиография / при участии Квинси Тroupa ; пер. с англ. Е. Калининой. Москва : София ; Екатеринбург : Ультра.Культура, 2005. 544 с.
5. Коллиер Дж. Становление джаза. Популярный исторический очерк / пер. с англ. Москва : Радуга, 1984. 392 с.
6. Мураками Х. Джазовые портреты / пер. И. Логичев. Москва : ЭКСМО, 2009. 240 с. (Серия «Мастера современной прозы»).
7. Фейертаг В. // Фейертаг В. Джаз. Энциклопедический справочник. Санкт-Петербург : Скифия, 2008. 696 с.
8. Цалер И.В. Великие джазовые музыканты. 100 историй о музыке, покорившей мир. Москва: Центрполиграф, 2011. 479 с.
9. Чугунов Ю.Н. Эволюция гармонического языка джаза. Москва : Муравей, 1997. 170 с.
10. Jazzdisco.org. URL: <https://www.jazzdisco.org/thelonious-monk/> (дата звернення: 03.12.2018).
11. Kelley D.G. Robin. Thelonious Monk. The Life and Times of an American Original. Kelley, Free Press, 2009. 589 p.
12. Randel D.M. Harvard dictionary of music. Fourth ed. Cambridge, Massachusetts: The Belknap Press of Harvard University Press, 2003. 253 p.
13. Cook R. Blue Note Records: The Biography. Boston, Justin, Charles & Co, 2003. 288 p.
14. Cardenas S. Thelonious Monk fake book, C Editions, Milwaukee, Hal Leonard Corporation, 2002. 96 p.

REFERENCES

1. Auskern L. Pannonica de Koenigswarter – Ballada o dzhazovoy baronesse [Pannonica de Koenigswarter The Ballad of the Jazz Baroness]. Jazz-kvadrat, 2000. URL: <http://jazzquad.ru/index.pl?act=PRODUCT&id=68> (accessed 18.12.2018) [in Russian].
15. Barban E.S. Dzhazovyie portretyi [Jazz portraits]. St. Petersburg: Kompozitor- St. Petersburg, 2006. 304 p. [in Russian].
16. Vermenich Yu.T. Dzhaz. Istoriya. Stili. Mastera. [Jazz. History. Styles. Masters] 2nd ed., 2009, 608 p. [in Russian].
17. Devis M. Avtobiografiya / pri uchastii Kvinsi Troupa ; per. s angl. E. Kalininoy [Autobiography with Quincy Troupe], Ultra, Yekaterinburg-Sofia-Moscow, 2005, 544 p. [in Russian].
18. Kollier Dzh. Stanovlenie dzhaza. Populyarnyy istoricheskiy ocherk / per. s angl. [The rise of jazz Popular historical essay], Raduga, 1984, 392 p. [in Russian].
19. Murakami H. Dzhazovyie portretyi / per. I. Logichev [Jazz portraits], EKSMO, 2009, 240 p. [in Russian].
20. Feyertag V. Dzhaz. Entsiklopedicheskiy spravochnik [Jazz. Encyclopedic directory], Scythia, St. Petersburg, 2008, 696 p. [in Russian].
21. Tsaler I.V. Velikie dzhazovyie muzykantyi. 100 istoriy o muzyike, pokorivshey mir [Great jazz musicians. 100 stories about music that has conquered the world], Centerpolygraph, Moscow, 2011, 479 p. [in Russian].
22. Chugunov Yu.N. Evolyutsiya garmonicheskogo yazyika dzhaza [Evolution of the harmonic language of jazz], Moscow, 2007, 171 p. [in Russian].
23. Jazzdisco Site URL: <https://www.jazzdisco.org/thelonious-monk/> (accessed: 03.12.2018)
24. Kelley D.G. Robin. Thelonious Monk. The Life and Times of an American Original, Free Press, 2009, 589 p.
25. Randel D.M. Harvard dictionary of music, Cambridge, Massachusetts: The Belknap Press of Harvard University Press, fourth edition, 2003, 253 p.
26. Richard Cook. Blue Note Records: The Biography, 2003, 288 p.
27. Steve Cardenas. Thelonious Monk fake book, C Editions, 2002, 96 p.